

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ved viadukten i Padborg rejstes allerede under besættelsen denne sten til ære for 3 gendarmere, der blev skudt af tyskerne den 9. april 1940. Under okkupationen var de tre nederste linjer dækket af cement. (Læs iøvrigt dr. Lorenzens artikel om emnet side 172).

TÅBUKO til bords...

A/S STANSEVÆRKET
Nygårdsvej 10 - København Ø.

F. KIERULFF-LANGE
St. Kannikestræde 18 - Kbh. K.

P. ANDERSEN's EFTF.
Mejerianlæg - Køleanlæg
København - Vanløse

RICH. GEIMARK
Autotransport
Nyhavn 31 - København K.

A/S PANTHERA
Marielundsvej 49 - Herlev

**MICHELSSENS
GLASHÆRDERI**
Skovlundvej 22 - Herlev

HARALD A. OLSEN
gas-, vand- & sanitetsmester
Nyvej 10 - Glostrup - 95 06 57

I. THEILGAARD A/S
GLOSTRUP

KAJ BOHSE
Farve- og Tapethandel
Hovedvejen 125 - Glostrup
Tlf. 96 18 25

MULTI-FOTO
HELSINGE

SPARE- OG LAANEKASSEN
for
KRONBORG VESTRE BIRK

E. PEDERSEN
Autoværksted
HELSINGE

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Kasernen, Fredericia.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Søgårdsvej 26 A, Gentofte.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Læge Børge Næsted, Læssøegade 141, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).

Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

	Side
4 rejser i 1960 for skadelidte	171
Vandring ved grænsen	172
En appel til 32 bilejere	175
Nordmænd i k-z-lejr	177
Der ventes på ratifikation	179
Sverige satte ikke punktum, men komma	181
Stefan - en grænselands-skæbne	183
Et barn søgte sin mor	185
Buchenwald-klubben	187
Samarbejde	187
Rund dag i Horsens	188

Kammeraternes Hjælpefond mindes 15-års-dagen for Danmarks befrielse med 4 rejser for skadelidte fra frihedskampen

Vedtægelse på bestyrelsens efterårsmøde

Bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond holdt sit halvårslige møde i Admiral Gjeddes Gård lørdag den 10. oktober.

12 medlemmer havde givet møde.

Formanden, konsul Kaj V. Dahl, indledte med at rette en varm tak for de mange hilsener, han havde modtaget til sin „halvrunde“ fødselsdag.

I sin beretning nævnte formanden bl. a., at der i tiden 1. jan. til 30. aug. var ydet en hjælp på 21.534,47 kr. Der var udbetalt 8.415 kr. i invalidelegater, ydet 2.000 kr. i studielån og feriehjælp på 2.595 kr.

Fonden har i dag 780 medlemmer, og der er i årenes løb behandlet ialt 1523 sager, bevilget 67 studielegater, 1 studielån, 156 invalidelegater, ydet 77 lån og behandlet 968 hjælpesager, hvoraf 214 er afslået, 33 er henvist til Frihedsfonden og 7 til Direktoratet for Ulykkesforsikringen.

Om sommerens rejser for de skadelidte sagde formanden: Fonden som sådan har kun haft glæde af at lægge navn til disse arrangementer, der har vundet påskønnelse langt ud over deltagernes kreds. Ja, offerviljen har været så stor, at rejserne har været gennemført uden direkte bidrag fra Kammeraternes Hjælpefonds kasse.

Efter formandens beretning fulgte en længere forhandling om bestyrelsens stilling til en fortsættelse af rejserne for de skadelidte i 1960.

Det oplystes bl. a., at 65 % af KH.s egne medlemmer havde ydet ekstrakontingent til rejserne.

Den efterfølgende afstemning viste et klart flertal for at indbyde til indtil 4 rejser i 1960. Det var et ønske,

at det bliver nye rejsedeltagere, og at de skadelidte får forsteret til pladserne. Mindst een af rejserne vil starte i Jylland. Det bliver Kammeraternes Hjælpefonds indsats for at fejre 15-året for Danmarks befrielse, og det planlagte kammeratskabsstævne i Århus-Horsens aflyses til fordel for rejserne, der i lighed med i år vil blive tilrettelagt og gennemført af kontorlederen, arkitekt Henning Kornbeck.

Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen gav en oversigt over regnskabet og overlærer Johs. Fosmark aflagde beretning om bladets redaktionsforhold.

I sin egenskab af formand for erstatningsudvalget aflagde Steen Hansen en fyldig og omfattende beretning om arbejdet med erstatningskravet gennem det sidste halvår. Beretningen efterfulgtes af applaus.

Pastor Poul Riis fremsatte forslag om at finde veje til at gøre den opvoksende ungdom interesseret i frihedskampens bedste værdier.

Der blev taget stilling til en del ansøgninger om hjælp.

Pastor Damtoft udtalte en hyldest til formanden i anledning af den nu overståede fødselsdag og takkede for de svundne år. Bestyrelsens medlemmer sluttede sig hjerteligt til denne hyldest.

Om aftenen var man indbudt til et samvær med deltagerne i rejserne 1959. Der blev holdt en del taler og fung. politifuldmægtig Hans Andersen viste en farvefilm fra rejserne.

Man vedtog at holde forårsmøde i Herning i maj 1960.

Vandring VED GRÆNSEN

STENENE TALER

Overlæge, dr. med. H. Lorenzen, Bov, tager os med på en vandring langs østsiden af den danske grænse. Han standser ved de mange mindesten og lader dem tale. Mange vil følge ham i tankerne, og mange vil til næste sommer selv foretage vandringen.

Grænseegnen er rig på historiske minder lige fra oldtidens dage og op til vor egen tid, og den fremmede, der gæster Bov Sogn, vil lægge mærke til de mange mindesten, som findes her på stedet.

Her skal kun omtales de mindesmærker, som er rejst for begivenheder under den sidste verdenskrig.

Ved viadukten i Padborg

sattes allerede under krigen en stor kampesten, fundet i Smedeby grusgrav, til minde om de tre grænsegendarmere, der her blev dræbt eller dødelig såret i den tidlige morgen den 9. april 1940, kort tid før den tyske værnemagt overskred den dansk-tyske grænse. Stenens udsmykning er skabt af billedhuggeren Bomand Frank. En svævende engel holder i

sine hænder laurbærgrene henover navnene A. S. Albertsen, J. P. Birk og A. A. Hansen. Efter forslag af korpsets chef, oberst Paludan-Müller, blev denne indskrift indhugget under navnene: Skudt af civilklædte personer. 9. april 1940. Bag på stenen læses et lille vers af Hansigne Lorenzen: Pligttro I satte livet til — med eders kald i pagt — hav tak fra fædreland og folk — for trofast grænsevagt.

Da stenen skulle rejses, gjorde besættelsesmagten indsigelse mod indskriften „Skudt af civilklædte personer“, og den blev tildækket med en blanding af cement og pulveriseret kampesten af næsten samme farve som selve stenen. Lige overfor det lille anlæg boede en dansksindet krigsveteran fra første verdenskrig, og hver gang han skønnede, at besøgede var af den rette støbning, gik han over vejen med en pøs vand og gjorde på denné måde indskriften tydeligt synlig, mens han fortalte stens rette historie. Stenen blev afsløret i 1943 med en mindetale af biskop Noack. Efter krigen blev den dækkende mørtel fjernet. Nu véd man, at de civilklædte personer var 3 medlemmer af værnemagten, som havde lagt uniformen og i civiltøj var taget over grænsen, formentlig for at hindre en sprængning af jernbaneviadukten. De er alle faldne senere i krigen. På Bov kirkegård står en sten med overgendarm Albertsens navn. Blandt de mange kranse, der blev lagt på graven, sås også en, der var smykket med røde bånd og store hagekors, overbragt af tyske grænsekolleger.

Ved afsløringen i Padborg kunne ingen ane, at gendarmerikorpset ville blive den stand i Danmark, der blev allerhårdest ramt med tabet af sin

chef og 12 % af sit samlede mandskab.

Midt i Kollund by,

hvor Strandvejen skærer vejen til overbyen, står en meget smuk rød granitsten med 6 navne. De to er grænsegendarmene Roos og Markusen, som døde i koncentrationslejren Neuengamme. Friis faldt den 18.-11. 1944 i modstandskampen. Frihedskæmperen Anker Hansen døde den 10. februar 1944 efter en heltmodig, timelang kamp i sit hotelværelse i Strandhotellet mod en stor tysk overmagt, mens det lykkedes hans sårede kammerat Carl Laursen at flygte hen over et halvtag til et hus nogle hundrede meter fra hotellet. Hans blodige spor i den nyfaldne sne røbede hurtigt hans skjulested, og her fandt han kæmpende døden, ramt af talrige maskingeværkugler. En enkel marmorplade med Anker Hansens navn og datoen den 10. februar 1944 er indmuret i Strandhotellets sydmur. På hans gravsten på Sønderborg nye kirkegård står Kaj Munks skønne linier: Dreng, I dreng, som døde, I tændte for Danmark i dybeste mulm en lysende morgenrøde. Strandhotellets vært H. Toft blev arresteret umiddelbart efter kampen. Hans navn står på stenen, fordi han døde, formentlig som følge af den behandling, han blev udsat for under sit fængselsophold på Staldgården i Kolding.

De mange tusinder i Frøslevlejren.

Frøslevlejren var blevet lagt midt i sognet i den idylliske og fredelige Frøslev Polde og taget i brug i august 1944. Danmark byggede efter overenskomst lejren og overtog selv forplejningen. Tyskerne havde lovet at lade alle politiske fanger blive her i landet, ja, ville endog tilbageføre nogle af de tidligere i Tyskland internerede hertil. De holdt ikke deres løfte, tværtimod. Allerede i september blev yderligere kontingenter af fanger, deriblandt mange politifolk, ført sydpå, mens lejren fyldtes mere og mere. Den kunne normalt rumme 2.000 mand, men kom i krigens slutning op på en belægning på mellem 5—6000 mænd og kvinder. Var end livet i lejren for dem, som forblev

Den norske bautasten ved Kruså bringer Norges tak til Sverige og Danmark.

der, tåleligt, så var uvisheden altid stor, og dramatiske begivenheder manglede ikke. En sten et par meter fra pigtråden på nordsiden minder om drabet af Preben Andersen, som blev skudt af en vagtpost fra et af tårnene under påskud af, at han mod reglementet var kommet for nær til pigtråden.

Jeg skal her ikke komme ind på de mange små og store tjenester — f. eks. indsmugling af en radio —, som egnens befolkning så sit snit til at yde de indespærrede, for ingen fangelejr er helt tæt, er den end spækket med vagtmandskab i høje tårne og omgivet af dobbelte rækker af pigtråd og minefelter, som Frøslevlejren var det. Til grænseegnens ros skal det siges, at en stor part af dens danske del efterhånden mere eller mindre bevidst kom til at gøre tjeneste i det hjælpearbejde, som udfoldedes omkring lejren og de to karantænestationer i Padborg og Kruså.

I koncentrationslejr!

Grænsegendarmerne blev arresterede den 19.—21. september, afvæbnedes og indsattes i Frøslev. Allerede den 5. oktober blev omtrent halvdelen af dem — 141 mand — ført over grænsen og sat til slavearbejde i koncentrationslejren Neuengamme og forskellige af dens udekommandoer rundt om i Nordtyskland. Fra dansk side blev der protesteret, og der udfoldedes navnlig fra udenrigsministeriets side store anstrengelser for at få fangerne ført tilbage til landet, men længe var alle protester forgæves. Man fik løfter, men kun små resultater. To konvojer blev dog sendt afsted inden udgangen af 1944. De hjembragte 198 syge politifolk, 5 gendarmere og 3 civile. Derimod lykkedes det at få lov til at sende levnedsmiddel- og tøjpakker til de forskellige lejre — socialministeriet havde påtaget sig denne krævende opgave i forbindelse med Dansk Røde Kors og Det danske Seruminstitut — og mange vidnesbyrd foreligger om, at disse pakker i tallose tilfælde har virket livreddende for danske som nordmænd og mange lidelsesfæller fra andre nationer.

Dr. Lorenzen starter en hjælpetransport for at hjembringe en del fanger fra de tyske koncentrationslejre. Dr. Lorenzen står i forgrunden med det hvide armbind. Optagelsen skyldes daværende sekretær i socialministeriet, Finn Nielsen.

Forsøgene på at udfri fangerne.

For grænsegendarmerne så det håbløst nok ud. I de første to måneder efter deportationen var 15 mand døde af sult og kulde, sygdom og 12 timers dagligt hårdt arbejde, og mange af de andre var angrebne af svære sygdomme. På en henvendelse til den tyske oberstkommanderende i Danmark, general Pancke, havde en herboende hjemmetysker skriftligt fået afslag med den motivering, at man anså gendarmerikorpset for at være et militært organiseret korps, og dets medlemmer måtte forblive internerede „auf Kriegsdauer“. En lille kreds af danske her fra sognet, hvor de fleste af korpsets mænd havde deres hjem og gerning, følte det som den eneste farbare udvej at henvende sig til det tyske mindretals fører, dyrlæge Møller i Gråsten, for at formå ham til at intervenere hos dr. Best. Andre danske og enkelte hjemmetyskere havde gjort det samme, men først anden juledag, da Møller blev stillet over for et direkte ultimatum, indvilligede han. Da kunne han vel også se, hvor det bar hen, og han var ikke interesseret i en yderligere belastning af forholdet mellem mindretallet og flertallet i landsdelen. Han formåede dr.

Best til at rejse to gange til Berlin. Det må forblive kommende historisk forskning forbeholdt at klarlægge, hvorvidt dette lokale initiativ har været med til at hidføre det resultat, som snart forelå: Tilladelse til at hente syge gendarmere. Allerede sidst i januar kunne den lille gendarmkonvoj afsendes til Neuengamme, og den 2. februar hjembragte den 30 gendarmere og 12 såkaldte asociale civile. Herefter gik det nu noget lettere med transporterne, og den 13. marts afgik den konvoj, som medbragte på et par nær resten af de overlevende gendarmere — 70 i tal og 30 asociale. Men da var 37 gendarmere døde og een meldt savnet — han blev aldrig fundet, hans spor fortabte sig i den mest frygtede af alle nordtyske KZ-lejre: Bergen-Belsen.

21.000 hentedes hjem.

Indtil nu var alle transporter gennemført på dansk initiativ og med dansk materiel, men sidst i februar havde Greve Folke Bernadotte som udsending af Svensk Røde Kors gennemført sine forhandlinger med Himmler, der resulterede i udsendelsen af det store svenske Røde Kors-detachment. Samme dag, som den store gendarmkonvoj blev gjort klar

Udenfor mejeriet i Kruså var der rejst borde, hvor fangerne fra k-z-lejrene fik det første måltid på dansk jord.

i Bov by, overskred svenskerne grænsen. Da vi så den endeløse række af hvidmalede busser og ambulancer og hjælpevogne — 87 ialt — køre frem til toldstedet i Kruså, ført af officerer og soldater i svenske uniformer, ledsaget af en flok lotter og eskorteret af motorordonnanser, som lignede korsriddere, da blev alle grebet af en egen glæde og fortrøstning: nu kom store bror til hjælp, nu skulle meget lykkes. Og det slog til. Medens det danske arbejde i Tyskland hidtil var gennemført med det danske alderdomshjem „Stift Rosenborg“, 8 km nordøst for Neuengamme, som basis, blev det nu slået sammen med det svenske. Hovedkvarteret blev flyttet til fyrst Bismarcks gamle slot Friedrichsruh i den store Sachsenwald, hvor busserne kunne finde flyverskjul. Under Folke Bernadottes rolige og myndige ledelse samlede svenskerne, nordmænd og danske sammen fra alle de KZ-lejre og fængsler i Tyskland, hvor de var at finde, til Neuengamme, og danskerne førte dem i en fast, mest natlig, rutefart til karantænestationerne i Padborg og Kruså, hvor mange frivillige hjælpere stod rede. Efter grundig sanering gik de så med tog eller busser videre over sundet til Ramlösa til behandling og nyt liv.

Ufarlige var disse transporter ikke. De gennemførtes jo i et land, som kæmpede en fortvivlet og håbløs slutkamp, hver nat ramt af dødbringende

luftangreb og på veje, der var fyldt med afkæmpede vigende tropper og talløse flygtningeskarer fra østzonen. Vejene lå dag og nat under angreb fra dybflyvere. En svensk konvojleder blev hårdt såret i Meklenborg ved hovedskud, hans chauffør blev dræbt. To danske buschauffører såredes hårdt, da deres busser blev skudt i brand ved Segeberg. Under en luftkamp over hovedkvarteret i Friedrichsruh såredes 5 danske hjælpere let, og 22 danske køretøjer blev beskadiget — ialt måtte 9 danske vogne efterlades dernede; men der var også 169 indsat, i hast trommet sammen fra hele Jylland. Desværre gik det også smerteligt hårdt ud over fangerne, som befandt sig i konvojerne på vej til friheden. 50 mistede livet, og mange andre blev såret og indlagt på modvillige, i forvejen overfyldte tyske sygehuse på ruten, så vidt de ikke kunne hjemtransporteres til Statshospitalet i Sønderborg.

Den 24. april hentedes de sidste skandinaver — den dag alene 4.225 — ud af Neuengamme, og man kunne herefter gå i gang med at evakuere kvinder og et antal børn fra andre nationer. I alt blev godt 21.000 fanger hentet hjem, og af dem overførtes 17.700 til det gæstfrie Sverige til helbredelse på legeme og sjæl.

Ved korsvejen i Kruså.

Et værdigt minde om disse begivenhedsrige måneder har man skabt i

Kruså lidt syd for korsvejen på begge sider af hovedvej 10. Vest for vejen står den markante grå granitsten, som koncentrationslejr-fanger har rejst. Under et bronzerelief med Folke Bernadottes ædle træk læses kun hans navn. Et Røde Kors-flag vajer dag og nat over stenen. Skråt overfor og øst for vejen står den norske obelisk. Tusinde nordmænd drog ad denne vej hjemover, står der på den: Denne bauta har Norge rejst til minde om de danske hjemtransporters indsats. Herfra fører en bred, brostensbelagt vej op til et græsklædt plateau med vid udsigt ud over møllesøen op mod Bov kirke. Ad åre tænkes pladsen smykket med et monument, der udføres af en kendt dansk billedhugger. Lidt længere nordpå står man så foran mindemuren med de 38 navne af danske grænsegendarmere, „døde som følge af fangenskab i tyske koncentrationslejre Neuengamme, Schandelah Alt Garge, Bergen-Belsen 1944—45“. En høj sten foran muren, formet som et keltisk kors, bærer indskriften: Sønner af Danmark — fribårne mænd — aldrig som trælle kan leve.

Og nede under navnene ligesom forsonende:

Guds fred med vore døde.

Dr. Lorenzen, Bov.

HVORDAN DET VAR AT MOTTAGE RØDE KORS PAKKER

Statsradiofonien bragte i Røde Kors-ugen en række korte udsendelser, der kulminerede i en stor-udsendelse onsdag den 23. september, tilrettelagt af redaktør Poul Ifversen.

Udsendelsen redegjorde for slaget ved Solferino og Henri Dunants efterfølgende arbejde for at hjælpe alle sårede uden hensyn til nationalitet, og man fulgte kampen for at få Genfer-konventionen anerkendt overalt.

Fra arbejdet under sidste verdenskrig bragtes et interview med overlærer Johs. Fosmark, der skildrede, hvordan det var at få pakker fra Røde Kors i de tyske k-z-lejre. Han fortalte også om Bernadottes besøg i Neuengammelejren, hvorefter udsendelsen bragte Bernadottes egen skildring om dette besøg — og ligesom dengang spillede et orkester „Alte Kameraden“. Denne gang dog som fjern baggrundsmusik.

Til slut udtalte præsidenten for Dansk Røde Kors, professor, dr. jur. Louis le Maire, sig om civilbefolkningens stilling under en evt. atomkrig.

Udsendelsen var dygtigt og varieret tilrettelagt.

En appel og en invitation til 32 bilejere og 32 chauffører

Planen for rejser i 1960 for skadelidte

På et bestyrelsesmøde i Kammeraternes Hjælpefond den 10. oktober blev det vedtaget at arrangere indtil 4 ferie- og hvilerejser i 1960 til Østrig og Italien for besættelsestidens ofre i anledning af 15-året for Danmarks befrielse.

Som bekendt havde fonden arrangeret 2 prøverejser i år, og disse var — i alle måder — faldet så godt ud, at man vedtog at videreføre den gode idé.

Fondens bestyrelsesmedlemmer bor jo spredt over det ganske land, derfor havde de 44 skadelidte inklusive koner, der deltog i de 2 prøveture i år, benyttet lejligheden til at indbyde de fremmødte bestyrelsesmedlemmer fra fonden til en aftenfestlighed samme dag, hvor rejsedeltagerne benyttede lejligheden til at takke for turen i år, og de gav samtidig meget kraftigt udtryk for, at de kunne unde alle andre skadelidte den samme uforglemmelige oplevelse.

Rejsedeltagerne, der også havde indbudt de bilejere, der havde stillet deres biler til rådighed, takkede naturligvis også bilejerne for deres gode indsats, og det viste sig, at 8 af de 13 bilejere, der havde kørt for os på de første 2 ture, meldte sig „til tjeneste“ til turene i 1960.

Der er foreløbig lagt følgende rammer for disse 4 ture, der varer 16 à 17 dage og starter på følgende datoer: d. 13. maj, d. 11. juni, d. 16. juli og d. 6. august.

1. dag, lørdag: Kl. 7,00 afg. Valby st., ank. Gedser kl. 9,10. Færgeafg. kl. 9,55. Rute: Lübeck — Hamburg — Hannover, ank. kl. 17,45 hotel Rother Hahn.

Afg. Århus kl. 7,00. Rute: Hamburg—Hannover.

2. dag, søndag: Kl. 8,00 afg. Hannover. Rute: Northeim — Kassel — Fulda — Würzburg — Rothenburg

o. T. ank. kl. 17,45, Gasthof „Zum Bahnhof“.

3. dag, mandag: Kl. 8,00 afg. Rothenburg. Rute: Roth u/ Nürnberg — Ingolstadt — München — Trauentein — ZELL AM SEE ank. kl. 17,15. Hotel ???

4. dag, tirsdag: ZELL AM SEE — svævebane.

5. dag, onsdag: ZELL AM SEE — svævebane.

6. dag, torsdag: Kl. 6,30 afg. Zell am See. Rute: Gross Glockner — Heiligenbluth — Lienz — Citadella — MESTRE (Venezia).

7. dag, fredag: VENEZIA.

8. dag, lørdag: Kl. 15,00 afg. Mestre — MALCESINE ank. kl. 18,30, hotel Dolomiti.

9.—12. dag: MALCESINE — hvileferie m/ sejlture m. v.

13. dag, torsdag: kl. 7,00 afg. Malcesine. Rute: Rovereto — Bolzano — Brenner — INNSBRUCK ank. kl. 14.

14. dag, fredag: Kl. 8,00 afg. Innsbruck. Rute: Garmich Partenkirchen — Ober Ammergau — Dinkelsbühl

— ROTHENBURG o. T. ank. kl. 17,00, Gasthof „Zum Bahnhof“.

15. dag, lørdag: Kl. 8,00 afg. Rothenburg. Rute: Würzburg — Fulda — Kassel — HANNOVER, ank. kl. 17,00, hotel Rother Hahn.

16. dag, søndag: Kl. 8,00 afg. Hannover. Færgeafgang kl. 15,50.

Ankomst KØBENHAVN kl. 21,00.

Hvem kan komme med, hvad koster turen og hvem skal køre for os? For at kunne deltage kræves:

1. At man i tysk fangenskab eller

2. grundet aktiv deltagelse i modstandskampen har lidt sådan skade på sit helbred, at man — af Direktoratet for Ulykkesforsikring — er erklæret invalideret i større eller mindre grad, og at man som følge af disse skader er tilkendt invaliderente. Invaliditetsgraden er dog ikke af afgørende betydning.

3. Enker efter de under 1 og 2 anførte, såfremt en læge anbefaler en sådan rejse — af helbredshensyn.

Hvad koster det at deltage?

Hver deltager skal betale **noget** for turen, og her har vi ment, at minimumsbeløbet må være ca. 125 kr. pr. deltager, hvilket vel svarer til det beløb, der spares i hjemmet i de 16—17 dage, rejsen varer (leveomkostninger, lys, gas, evt. gæster o. s. v.).

Men dette må være minimumskravet — stigende med den indtægt, den pågældende deltager (incl. konens indtægt) har.

Der gøres ophold i Oberammergau, som er verdensberømt for passions-spillene. I forgrunden Dedlerstrasse. Kirken i baggrunden.

A/S N. C. NIELSEN

NIL-BRO

MASKINFABRIK

BROBYVÆRK

BERNHARD HANSEN

Knud D. Andersens EFTF.

Østergade 42 - Faaborg - Tlf. 94

FAABORG POTTEMAGERI

P. Seidelin jun.

JENS JENSEN & SØN

Isenkram - Glas - Porcelæn
FAABORG

C. W. CHRISTIANSEN

Faaborg Materialhandel

HYGGE-BO

Helge Nielsen
Mellemgade 9 - Faaborg

**NYE SKO
NYEGAARD
FAABORG**

**MASKINFABRIKEN
HJORTHOLM
GLAMSEBJERG**

JYSK NEON A/S
AARHUS

PAUL CHRISTENSEN
tømrermester
Tlf. 6 85 55 - Aarhus

W. KAISER A/S
Vestergade 5 - Aarhus

ANDELS-OSTERIET SJÆLLAND

RINGSTED

FAABORG ANDELS-SVINESLAGTERI

VESTFYENS KULIMPORT

ASSENS

ASSENS TOBAKSFABRIK

BANKEN FOR RINGE OG OMEGN
(AKTIESELSKAB)

SAMSØ SPARE- OG LAANEKASSE
TRANEBJERG

J. J. JENSEN

MURERMESTER
Tranebjerg - Samsø

SAMSØ ANDELSSLÅGTERI

JOHS. SØRENSEN
slagtermester
Ballen pr. Kolby-Kaas

L. RASMUSESN
købmand
Ballen, Samsø

THRANUM FOTO
SAMSØ - DANMARK

A/S JYDSK TRÆ- & FINERFABRIK
AARHUS

AKTIESELSKABET
SAMSØ BANK

NORDMÆND

i koncentrationslejr

II

Blandt nordmændene var der også Einar. Det sagde mig til at begynde med ikke så meget, men senere blev jeg gennem et par oplevelser klar over, at det var noget særligt at være Einar.

Det var i 1944. Jeg havde været på en udekommando, som det hed i lejr-sproget, men var nu blevet indkaldt til hovedlejren til en afhøring i politisk afdeling. Jeg skulle bo i blok 1, den allerførste blok efter revieret. Vi kaldte den altid norskeblokken. Ventetiden inden afhøringen tilbragte jeg i blokken, da suppen kom, og skriveren i blokken, han hed Einar, øste min portion op. Den var hurtig forsvundet.

Einar Gerhardsen.

(Tegning af Hans Lollesgård).

— Du er nok sulten dansker, sagde skriveren til mig.

Mon jeg svarede andet end ja, ialtfald fik jeg en portion til.

Senere skulle Einar skære brød ud. Hvert rugbrød blev omhyggeligt delt i fem portioner. En femtedel af et rugbrød var rationen til hver mand for et helt døgn.

Da Einar var færdig med uddelingen, kom han hen til mig med et stykke rugbrød. Rugbrødsstumpen var meget værd, og selv om den var

Rejsen går forbi Como-søen. Dens skønhed er betagende.

Hvis f. eks. en skadelidt tjenestemand — med normal indtægt — vil deltage, må han, der jo ikke er økonomisk dårligt stillet, betale noget mere, f. eks. 275 kr., for at deltage.

Men her har vi erfaring for, at vore kammerater ser uhyre objektivt på dette spørgsmål, så det klarer vi sagtens.

Det gælder jo om, at vi får råd til at samle så mange skadelidte som muligt, men det gælder også om, at alle skadelidte kan få råd til at deltage, hvorfor der i særlige tilfælde kan dispenseres fra minimumsbeløbet.

Og hvor får vi så bilejerne fra.

Vi skal vel bruge 30—32 gode privatvogne — heraf meget gerne 1 folkevognsbus på hver tur.

Vi skal endvidere bruge 30—32 chauffører, det bliver jo normalt bilejerne + 2 reservechauffører på hver tur.

I år skulle vi bruge 13 biler, og vi fik 21 tilbud. Kære bilejer! — her er vort tilbud:

Vi indbyder Dem herved til at deltage i vort rejsearrangement for besættelsestidens skadelidte.

For Deres ydelse — kørsel og vogn — tilbyder vi Dem hele turen gratis incl. benzin, overførsel af vogn, fær-

gebillet, ERA-forsikring for vogn og passagerer, sygeforsikring m. v. + evt. småreparationer, der ikke dækkes af ERA-forsikringen, betalt, olie-skiift een gang på turen (ca. 3400 km). Vi har reservechauffører til at afløse Dem. Det vil være naturligt, om De ønskede at tilbringe en så herlig ferierejse sammen med Deres frue. Vi ser med glæde, at Deres frue deltager — men af forståelige grunde tillader vor økonomi ikke, at hun deltager gratis. Deres frues deltagelse vil koste Dem 550 kr.

Jeg vil antage, at hurtig tilmeldelse er nødvendigt, idet man sjældent får et tilsvarende rejsetilbud.

Efter behov arrangeres turene således, at starten finder sted både fra København og fra Århus de anførte datoer kl. 7,00 morgen.

Vi modtager derfor meget gerne tilsagn om deltagelse — fra hele Danmark — både fra bilejere og skadelidte.

Tilmeldelse kan ske pr. brev til Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannekestræde 10, København K., hvorefter hver enkelt vil modtage skemaer til udfyldelse.

Venlig hilsen
H. KORNBECK.

PER AARSLEFF

CIVILINGENIØR
V. Allé 20 - Aarhus

**RØRHOLM, AAKJÆR OG
HEDEDLUND PETERSEN**
Landinspektører
Aarhus

MASTER FOTO
Ankerhus - Aarhus

**SCT. NICOLAUSKILDE
BRØNDANSTALT
AARHUS**

A/S KULKOMPAGNIET
THISTED

**J. NIELSEN'S
TØMMERHANDEL**
THISTED

**FRØKJÆR KNUDSEN'S
MØBELHANDEL**
Asylgade 9 - Thisted

**„REX“
BLOMSTERFORRETNING
BLOMSTERGARTNERI
IKAST**

**GEORG THLYGESEN
TRICOTAGEGAARDEN**
Tulstrupvej 13 - Ikast

TOBIAS NIELSEN
Tricotageforretning
Isenvad pr. Ikast

SHELL SERVICE STATION
Østergade - Silkeborg

Ryde Savværk
Ryde - Tlf. Vejleby 21
Opskåret træ og
bygningsartikler
af enhver art

Aktieselskabet **METRO** Aarhus-Danmark
MANOMETRE. TERMOMETRE M.M.

**AKTIESELSKABET
N. A. CHRISTENSEN & CO.**
NYKØBING MORS

NYKØBING JERN OG STAAL
GRØNNEGADE 12 — NYKØBING MORS

PRIVATBANKEN FOR VIBORG OG OMEGN

HEDESELSKABET — VIBORG

A/S CHR. RIEGELS TRÆVAREFABRIK
VIBORG

A/S DANSK VIGOGNE SPINDERI
IKAST

**I/S DANA
SYDJYDSK ISCREAMFABRIK**
Tlf. Kolding 1848

A/S FRØKONTORET
KOLDING
(for undersøgt markfrø)

SCHOUS TRÆLASTHANDEL
Aktieselskab
KOLDING

**KOLDING OG OMEGNS
FODERSTOFFORENING**

A/S FR. LUMBYE
Papir en gros — Papirvarefabrik — Bogtrykkeri
KOLDING

JENS JUHLS SAVVÆRK
KOLDING

stærkt blandet op med savsmuld og måske andre ting, var „kulen“ meget eftertragtet. Einar gav mig et ekstrastykke.

Vel havde jeg oplevet mange udslag af smukt kammeratskab i de måneder, jeg på daværende tidspunkt havde været bag pigtråd, men noget sådant havde jeg endnu aldrig oplevet.

Nogle måneder senere, jeg tror det var i september, kom jeg efter aftenappellen hen til norskeblokken. Der var stor sammenstimlen, og selv om

det var langt ud på aftenen, var der ingen tegn på, at nordmændene ville gå til ro, selv om alle jo vidste, at lejrklodden ville kalde igen næste morgen kl. 4,30.

Hvad der var i vejen? Jo, Einar var kaldt til Norge. Han skulle afgå næste dag, og man gættede på alle muligheder af ret voldsom art, og der var jo grund til at gætte på det voldsomme.

Den første dag i norskeblokken oplevede jeg Einar som den stilfærdigt hjælpsomme, men hin septembraften

oplevede jeg ham som et samlings-symbol i norskeblokken. Nordmændenes samhørighedsfølelse med ham var spontan og almindelig. Hans stilfærdighed og hans redelighed var nok forklaringen på det.

Einar kom til Grini, tilbage til Grini. Han var startet her som „Häftling nr. 660 kommunearbejder Einar Gerhardsen“ — og han kom først på fri fod igen den 8. maj 1945. Siden har hans landsmænd jo betroet ham større hverv, end de tyske okkuperter tildelte ham. **Johs. Fosmark.**

Estatningsbeløbene venter på ratifikation i København & Bonn

En lov om udbetalingen vil blive forelagt folketinget

Der har været holdt en kongres for tidligere modstandsfolk i Haag. På grund af forhandlingerne der og nogle oplysninger, der er nået til Danmark fra kongressen, skulle Danmark have haft mulighed for at have opnået et større beløb end de 16 mill. DM, eller omsat til danske kr. 26.370.000.

Vi har forelagt disse oplysninger for formanden for erstatningsudvalget, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, der udtaler:

Det er ganske rigtig, at der har været holdt et sådant møde i Haag. Et af de mange spørgsmål, der blev drøftet, var erstatningskravet. Nu gik det sådan, at det danske erstatningsudvalg ikke var repræsenteret. Dette betyder igen, at der ikke rigtig blev givet nogen udtømmende redegørelse for de synspunkter, som det danske erstatningsudvalg har gjort gældende, og som har været af afgørende betydning for opnåelsen af de 26 mill. kroner.

— Man påstår, at Danmark kunne have fået 30 pct. mere, hvis forhandlingerne havde holdt ud.

— Jeg kender godt dette forlydende. Det stammer fra noget med tallet 21 millioner. Spørgsmålet er nu, om det var DM eller kroner efter beløbet. En række undersøgelser, vi har foretaget, klarlægger, at de tyske forhandlere var rejst til Danmark med

tilsagn om at måtte gå med til 5 DM pr. fangedag. Forhandlingstallet af fangedage var 2,6 mill., hvilket giver 13 mill. DM eller 21 millioner kroner. Det skulle være sandsynligt, at sagen hænger sådan sammen.

— Men resultatet blev mere end 21 mill. kroner.

— De tyske forhandlere ville tydeligvis ikke gå længere end til de 13 mill. DM, og man måtte afbryde forhandlingerne 2 gange.

Efterhånden tog de danske krav så fast form, at de tyske forhandlere forstod, at hvis De ikke ville rejse hjem med uforrettet sag, måtte de gå ind på de danske krav.

Det havde de imidlertid ikke bemyndigelse til, og det var derfor nødvendigt for dem at søge kontakt med den tyske udenrigsminister, der på det tidspunkt opholdt sig i Svejts.

— Hvornår kan man regne med udbetaling af erstatningsbeløbet?

— Forhandlerne har parafareret overskomsten. Senere er den underskrevet af de to landes udenrigsministre. Det, der ventes på, er, at folketinget her skal ratificere. Det tilsvarende skal jo også ske i forbundsdagen i Bonn.

Derefter vil der i folketinget blive fremlagt et lovforslag, der udtaler sig om pengenes fordeling.

— Skattevæsenet?

— Vi regner med, at beløbene ligge udenfor det, der beskattes, da det jo drejer sig om en symbolsk erstatning for tort og svie.

Hollandsk fangekammerat død

Ved siden af sit arbejde som politimand skrev han en del bøger med danskere som modeller.

Vi har mistet en af vore gode hollandske kammerater fra Neuengamme, nemlig politimanden Roel de Lange fra Diewer. Han var tidligere opperwachmeister i Zuidlaren.

Roel de Lange blev under udøvelsen af sin gerning påkørt den 18. september så alvorligt, at han døde af sine kvæstelser den 21. september. Han blev begravet den 26. september i sin fødeby Emmen. Der var æresvagt fra politiet, og der var danske kammerater til stede.

Roel de Lange blev 47 år og havde en god karriere bag sig. Han var også kendt bl. a. gennem sine mange indlæg i politifagbladet. Flere af hans historier i sin hjemegns dialekt er erhvervet af Groningens universitet.

Han har også skrevet flere børnefortællinger, og stoffet til disse bøger har han i særdeleshed hentet fra Danmark, og personerne i bøgerne har han ladet bl. a. danskere være modeller til.

Førstelærer P. Marler, N. Søby, fortæller, at Roel de Lange mente at være de danske i Neuengamme tak skyldig, fordi de gennem deres pakker fra Røde Kors havde været medvirkende til at redde hans liv. Givet er det, at fangerne, der ankom fra Gronningen, var meget forkomne.

ANDR. ANDERSEN A/S
BRDR. H. og S. ANDERSEN
AKTIESELSKAB
SKIVE

**A/S ARBEJDERNES
BRØDFABRIK**
SKIVE

MICHAEL NIELSEN
Aktieselskab
SKIVE

A/S ERLING RASMUSSEN
Adelsgade 14 - Skive

MARIUS NIELSEN
Herreekvipering
SKIVE

BRDR. BRØNDUM
Installations-
og Ingeniørforretning
Tlf. Skive 31

VESTJYDSK GLASIMPORT
Aktieselskab
SKIVE

A/S K. DAHL PEDERSEN
Aut. Volvo-forhdl.
Torvegade 11 - Skive

RESENVEJS AUTOLAKERERI
SKIVE

**A/S GAMMELGAARDS
DAMPMØLLE**
SKIVE

**KNUD ØSTERGAARD
BETONVARER**
SKIVE

AAGE SELCHAU's JERNFORRETNING A/S
SKIVE

A/S SKIVE MARKFRØKONTOR

**SCHADES PAPIRINDUSTRI OG
VESTJYLLANDS PAPIRPOSEFABRIK**
SKIVE

**SKIVE ANDELS
KREATUREKSPORTFORENING**

DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND
AFDELING SKIVE A

SKIVE KULKOMPAGNI A/S

SKIVE BØRSTEFABRIK
Aktieselskab

SKIVE AUTOLAKERERI
Odgaardsvej 48 - Skive

HENRICHSEN's ULDSPINDERI
SKIVE

LADEFOGED
SKIVE

HARALD ESPERSEN
Frederiksgade 5 - Skive

SKOTØJ-BØRSEN
Marie Sørensen
Nørregade 9 - Skive

SKIVE RADIO SERVICE
Tinggade 18 - Skive

LØVSTADS FOTO
Vestergade 4 - Skive

THORSTEN PEDERSEN & SØN
Austin - Triangel
Tlf. Skive 82

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

HEM MASKINFABRIK
v/ S. Pedersen

LUNDBGAARD TEGLVÆRK
Stoholm - Jyll.

Sveriges ydelser til de danske flygtninge standsede ikke med besættelsesårene

Legatmidlerne ydes til studieformål

Redaktør Eigenbroth, Ålborg, fortæller om den svenske hjælp til de danske flygtninge. Krigens afslutning satte ikke et punktum, men et komma for ydelserne.

Da passagererne fra Bernadottes hvide busser i april—maj 1945 blev sejlet over Øresund til sikkerhed og rekreation i det neutrale Sverige, steg antallet af flygtninge og landflygtige i vort broderland til over 20.000 danskere. I de forvirrede dage i april 1940 havde man i Sverige ingen som helst forestilling om, hvilket omfang flygtningestrømmen fra Danmark og Norge ville tage.

Ganske vist fik man et varsko, da en afdeling danske soldater den 9. april kom over Øresund, og i de følgende dage, da flere hundrede norske soldater af de overlegne angrebsstyrker blev presset ind over den norsk-svenske grænse.

Pudsigt nok var det også i de dage Greven af Wisborg, Folke Bernadotte, der stod i begivenhedernes centrum. Han var af den svenske forsvarsstyrelse sendt til det nordlige Sverige som chef for den kommission, der i sommeren 1940 tog imod styrkerne fra Norge, og også i dette hverv bekræftede Folke Bernadotte sin fremragende forhandlingsevne og diplomatiske smidighed.

Efter den første hektiske travlhed var flygtningestrømmen i de første krigsår temmelig begrænset, men efterhånden som modstanden i Danmark voksede, og kampens vilkår mærkedes over hele landet, blev flere og flere nødt til at søge under jorden og herfra videre til det neutrale naboland.

Hjælpen begyndte for indsamlede svenske privatmidler

Svenskerne forstod den prekære situation for flygtningene og viste både gæstfrihed og offervilje. Det tog selvsagt tid, inden de nødvendige

midler begyndte at flyde gennem de officielle kanaler, og hele den danske flygtningehjælp blev grundlagt med 170.000 sv. kr., som den svenske advokat Ivar Philipson i Stockholm indsamlede blandt sin vennekreds.

I sommeren 1943 overrakte han den betydelige sum til den danske modstandsbevægelses uofficielle ambassadør i Stockholm, journalisten Ebbe Munck. Gaven medførte oprettelse af Dansk-svensk flygtningetjeneste, som i første omgang fik domicil i Malmö. Det varede imidlertid ikke længe, før man måtte oprette en centralledelse i landets hovedstad, og den 28. oktober 1943 etableredes flygtningekontoret i Södra Kyrkogatan 11 i Stockholm. Det svenske bystyre stillede lokaler til rådighed, og det viste sig også, at den private svenske offervilje ikke var udtømt med de første store bidrag.

Den nuværende ombudsmand, dr. jur. Stephan Hurwitz påtog sig ledelsen af flygtningekontoret i Stockholm, mens direktør E. M. Weiss blev chef for et tilsvarende kontor i Stockholm. På grund af sygdom måtte Weiss imidlertid kort efter overdrage ledelsen til Australien-flyveren, kaptajn Michael Hansen. I efteråret 1943 blev der også oprettet officielle flygtningekontorer i Malmø, Lund og Helsingborg.

Det drejer sig om millionbeløb

Gennem alle årene blev der trukket store vekslere på den svenske offervilje. Der findes vist næppe nogen sammentælling af hjælpen, men den skal regnes i millioner, og håndrækningen sluttede end ikke med tyskernes kapitulation d. 5. maj 1945. Det vil erindres, hvordan svenskerne

var med til at hjælpe de udbombede bornholmere, og i Stockholm fik advokat Philipson og direktør Carl Albert Andersson, som nu er Stockholms overborgmester, den tanke, at der fra svensk side også måtte gøres noget for børnene efter de danskere, der havde sat livet til i frihedskampen.

I sommeren efter befrielsen formidlede de to mænd en indsamling, og i samarbejde med Frihedsfonden i København og Foreningen Norden i Stockholm etablerede man „Fonden för Dansk Frihetskämpars Efterlevande“. Da „Samarbejdskomiteen for dansk Flygtningehjælp“ blev ophævet i 1951, blev fondens administration overladt til Foreningen Norden med bestemmelse om, at legatets midler skulle bruges i løbet af ti år. Det drejede sig om henved 50.000 sv. kr. De sidste portioner af fonden er nu fordelt, og fondens regnskab sluttes med udgangen af indeværende år.

I alt har 36 danskere i de forløbne 10 år modtaget stipendier af Stockholms-Fonden. Omkring en trediedel er anvendt til tekniske studerende, en trediedel til juridiske og teologiske studerende, og den sidste trediedel er anvendt til studieformål af almen karakter i form af stipendier til lærere, pressefolk og enkelte erhvervsfolk. Herudover har Foreningen Norden hvert år disponeret over 5 stipendier, som kunne billiggøre unge danskeres ophold på Bohusgården ved Uddevalla.

Restbeløbene er samlet i en studiefond

Da krigen sluttede, stod den danske flygtningehjælp i Göteborg med ca. 100.000 kr. i kassebeholdning. Også her fik man den tanke at etablere en fond til styrkelse af båndene mellem de to lande. I snævert samarbejde med Det kgl. danske Generalkonsulat og Foreningen Norden etablerede „Komiteen för hjälp till danska flyktingar i västra Sverige“ allerede i 1945 „Femte Maj Fonden“ til støtte for dansk ungdoms studier og uddannelse i Sverige for herigennem at fremme kendskabet til svensk kultur og svensk samfunds- og næringsliv. Grundkapitalen er efterhånden vokset

<p>TH. BUSSE FARVER OG LAKKER HORSENS</p>
<p>GUMMIVAREFABRIKEN JYLLAND A/S HORSENS</p>
<p>JETTE v/ C. C. Mikkelsen Borgergade 1, 1. - Horsens</p>
<p>HORSENS MINERALVANDSFABRIKKER Aktieselskab</p>
<p>ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN HORSENS</p>
<p>GLARMESTER C. O. HANSEN Søndergade 41 - Horsens</p>
<p>M. LINNEBERG ingeniør og entreprenør HORSENS</p>
<p>H. CHR. JACOBSEN tømrer- og snedkermester HORSENS</p>
<p>BRDR. STORGAARDS MASKINFABRIK HORSENS</p>
<p>KAFFEHUSET HORSENS</p>
<p>N. C. SCHMIDT Solvej 1 - Horsens</p>

<p>HORSENS LANDBOBANK A/S</p>	
<p>HUSTØMRERNE KOOP. FORRETNING AABOULEVARDEN 70 - HORSENS</p>	
<p>BRDR SCHUR HORSENS A/S</p>	
<p>HORSENS AUTOMOBIL IMPORT VEJLEVEJ 1 — HORSENS</p>	
<p>AKTIESELSKABET HORSENS SØLVVAREFABRIK</p>	
<p>PAASCH & LARSEN, PETERSEN AKTIESELSKAB</p>	
	HORSENS
<p>M. J. MOURITSEN TRICOTAGEFABRIK</p>	HORSENS
<p>SØNDERGADE 42</p>	
<p>A/S FÆLLESBAGERIET HORSENS</p>	
<p>HORSENS BANK AKTIESELSKAB</p>	
<p>BAGERMESTRENE RUGBRØDSFABRIK A/S HORSENS</p>	
<p>E. EYDE & CO. HORSENS</p>	<p>BOSTON OLE KRAUL Søndergade 32 - Horsens</p>
<p>J. L. BECK & CO. HORSENS</p>	<p>MIDTJYSK SMØREXPORF-FORENING HORSENS</p>

til 112.000 sv. kr. plus en særlig fond på 20.000 kr., skænket af Holger Stjernholm fra Skive, som nu er svensk statsborger. Denne sidstnævnte kapital har fået navnet Kaj Munk-fonden og uddelles samtidig med Femte-Maj-Fonden, men fortrinsvis til en udøvende kunstner.

Femte-Maj-Fonden står altså nu som det sidste håndgribelige minde om de venskabsbånd, der blev knyttet for evigt imellem de to broder-

organisationer i krigens tunge år, og det er et minde, som frem i tiden vil have betydning for mange unge danskeres videreuddannelse. Som en praktisk bemærkning for interesserede skal her tilføjes, at fondens midler søges om efteråret inden 15. oktober gennem Foreningen Norden, og uddelingen foregår hvert år umiddelbart før jul.

NIELS A. EIGENBROTH.

»STEFAN«

Krig og grænselands-kamp

Af J. KRONIKA

Det var i tyverne.

Vi sad i *Berlin* — en kreds af *Grænselands-mennesker* fra øst og nord; nogle polakker og en slesviger; allesammen tyske statsborgere — men ingen i kredsen tysk folkeborger; så godt som alle mandlige deltagere i samværet havde været med ved den store krigs fronter.

Intet var vel mere naturligt og nærliggende, end at vi i *denne* kreds og på *dette* tidspunkt kom til at tale om det for alle de tilstedeværende så eksistentielle emne: „*Krig og grænselands-kamp*“.

Der blev en næsten åndeløs tavshed, da en polsk dame fortalte følgende oplevelse som bidrag til tanke-udvekslingen om dette skæbnedygtige emne:

— Mit hjem lå ved Weischel-floden. Vi boede i det område, som man i dag kalder „den polske korridor“. Far ejede en fabrik. Han var, selv om vi i min barndom hørte til Prøjsen og Tyskland, af sin ganske sjæl polskindet. Mor var fra Schweitz. Men hun var, hvad politik angår, fuldstændig enig med far. Vi talte polsk i vort hjem. Det tyske sprog talte vi kun i skolen og på legepladsen.

Jeg havde en eneste bror, *Stefan*; han var to år ældre end jeg.

Fra min barndom ejer jeg et væld af dejlige minder.

Men så kom jo den store krig, far blev straks indkaldt. Han kom til Vestfronten og gjorde krigen med i fire år. Vi så ham i disse fire år kun nu og da, når han var hjemme på orlov.

I efteråret 1918 kom far hjem til os igen. For at *blive* hjemme. Den tyske

militarisme var slået; Prøjsens magt var brudt. Og far talte atter med os om den store og skønne fremtid, der nu ville komme for det befriede Polen. Når han ikke var optaget af arbejdet på fabrikken, beskæftigede han sig med de nye politiske anliggender, der havde med Polens genrejsning at bestille. Nyordningen af forholdene i *Pormorze* — sådan hed jo vor hjemstavn på polsk — gav ham meget at sysle med. Men hvor glædede far sig til genforeningen med et nyt og frit Polen!

En dag sagde han til Stefan — der i mellemtiden var blevet en stor dreng på 17 år — at man på vor egn var i færd med at oprette et polsk ungdomskorps.

„Der må også *du* være med, Stefan!“ „*Nej*,“ lød min brors korte, men skæbningsvangre svar.

Det førte til et voldsomt opgør.

Forgæves søgte mor at mægle og at mildne. Jeg glemmer aldrig, hvorledes hendes ængstelige blik skiftevis rettedes mod far og Stefan.

Hverken før eller senere har jeg oplevet, at far har været så ophidset og oprevet som den dag. Han var ligefrem ude af sig selv.

Men Stefan bøjede sig ikke.

„Jeg er ikke polak, jeg er tysker,“ sagde han med en mærkelig blanding af ro og anspændthed i stemmen.

Havde mor ikke lagt sig imellem, så havde far vel slået drengen i gulvet. „Som søn af *dette* hjem og af *dette* land er og vedbliver du at være *polak* ... Det er en fremmed skoles falske lærdom, der

har bragt dig på vildspor ... Jeg *befaler* ... jeg *kræver*, at du skal gøre din pligt ... Jeg tåler intet *forræderi* under mit tag ...“

Endnu flere hårde ord fik Stefan at høre. Jeg sad der og følte hvert af dem som piskeslag —

Næste morgen havde Stefan forladt hjemmet. I hans værelse fandt jeg et brev til mine forældre. Jeg selv læste det først nogle år senere. Stefan skrev, at han var gået hjemmefra for *ikke* at blive *forræder*. Han skrev, at han ikke kunne og ikke ville fornægte sine *tyske* venner og sit *tyske* sindelag — dette måtte *ingen*, heller ikke far og mor forlange af ham ...

Den morgen græd far, da han rejste sig fra bordet.

Hele vort hjem var fra denne dag ligesom tillukket ... Om Stefan taltes der aldrig ... Det var, som om vi gik rundt i et hus med lutter sygeværrelser ...

I foråret 1921 kom der et brev fra min farbror i Øvreslesien. Han var polskindet som far og alle vi andre. Farbror skrev, at Stefan var blevet medlem af et tysk frikorps i Slesien, der førte krig mod de for Polens frihed kæmpende „*Insurgenter*“. Farbror havde aldrig fået noget at vide om bruddet mellem far og Stefan. Nu bad han i brevet til far om en forklaring vedrørende Stefan.

Far tog afsted til Øvreslesien. Der meldte han sig ved de polske Insurgenttropper — Og den 21. maj 1921 faldt min far og min bror for *krigens våben* ... *Begge* fandt de døden i *slaget ved Annaberg*; far på *polsk*, Stefan på *tysk* side — —

Mor, der lige siden Stefans afrejse havde lidt usigeligt, mistede forstanden, da farbror sendte os det dobbelte dødsbudskab. I et ubevogtet øjeblik fandt hun nogle uger senere vejen ned til floden. Mor blev bragt i land som lig...“

☆

Der gik i grænselands-børnernes kreds i Berlin en liden stund, inden samtalen atter kunne komme i gang. Dette drama om „*Krig og Grænselands-kamp*“ havde sat dybe tanker og stærke følelser i bevægelse ...

Alle blev vi, uden yderligere debat, ikke mindst på baggrund af Stefan-tragedien, enige om dette:

Vi Grænselands-mennesker *siger*

<p>J. LAURITZEN's EFTF. MÆGLERFORRETNING Havnegade 61 - Esbjerg</p>
<p>VAND — GAS — VARME H. HANSEN & SØNNER Havnegade 96 - Esbjerg</p>
<p>BLIKA Jern- og Metalvarefabrik Spangsbjerg Kirkevej - Esbjerg</p>
<p>CARL LASSEN's EFTF. Spedition ESBJERG</p>
<p>THORVALD BORNHØFT ESBJERG</p>
<p>H. P. BANG's vognmands- og flytteforretning Esbjerg - Telefon 24</p>
<p>HENNING PEDERSEN Esbjerg Værktøjsmagasin A/S ESBJERG</p>
<p>P. HUSTED ESBJERG</p>
<p>BRDR. ALBERT Møbelpolstring ESBJERG</p>
<p>H. NORDLAND — HANS NORDLAND Statsautoriserede revisorer ESBJERG</p>
<p>ANKERHUS TAPET- & FARVEHANDEL Kongensgade 87 Esbjerg</p>
<p>CARL JOHAN SØRENSEN Søkvipering Vesterhavsgade 77 - Esbjerg</p>

<p>BRØDRENE MATHIASSEN Nyhavn — Esbjerg</p>	
<p>Aktieselskabet C. J. CHRISTENSENS PAPIRHANDEL Esbjerg</p>	
<p>CO-OPERATIVE WHOLESALE SOCIETY LTD. Esbjerg — Depot</p>	
<p>E. & C.s HØNSEFODERFABRIK A/S ESBJERG</p>	<p>VERNER LARSEN Landbrugsmaskinfabrik ESBJERG</p>
<p>BÆKBY ILLEBORG Vesterhavsgade - Esbjerg</p>	<p>GLOBE REKLAME Kongensgade 102 - Esbjerg</p>
<p>A/S FRITZ DUUS FREDERICIA</p>	<p>FREDERICIA DAGBLAD</p>
	<p>AGERSKOV SOGNS SPARE- OG LAANEKASSE</p>
<p>LORENZ HANSEN JR. Isenkram — Køkkenudstyr Åabenraa</p>	
<p>STENBRUD- & SKÆRVEFABRIK Nr. Smedeby A/S VILSBÆK PR. KLIPLEV</p>	
<p>N. TIMMERMANN GRAM SAVVÆRK</p>	
<p>GRAM TÆPPEFABRIK</p>	<p>AAGE JENSEN GRAM</p>
<p>SKÆRBÆK BANK Aktieselskab</p>	<p>SPARE- OG LAANEKASSEN FØR SKÆRBÆK OG OMEGN</p>
<p>SKÆRBÆK TØMMERHANDEL v/ Emilius C. Petersen</p>	<p>HOLGERS RENSERI Slotsgade 11 - Graasten</p>

nej til krigen. Vi vil blive ved med at bekæmpe krigsmentaliteten — hos os selv, som hos andre; vi siger ja til Grænselandets folke-

lige kamp. Vi vil fastholde viljen til at føre den folkelige Grænselandskamp med de rette, det vil sige med åndens og hjertets våben.

JEG SØGER MIN MOR...

Kærligheden er stærkere end døden

- ✱ Det blonde jødebarn dukkede op i Bergen-Belsens
- ✱ kontor og forlangte sin mor tilbage — Skildring
- ✱ af en rabbiners optegnelser kort efter krigen

ENGLÆNDERNE har stadig ikke tilladt os at begrave de døde i enkeltgrave. På grund af tyfusfare skal alle lægges i massegrave. Jeg slæber de døde fra blok til blok. Ungarske soldater hjælper mig med at bringe de døde til deres sidste hvilested. Man lægger dem i lag, og mellem hvert lag strøes der kalk. Jeg beder kaddischen og spørger mig selv, om forsynet har sendt mig hertil for at begrave den sidste jøde.

Sådan skriver rabbiner dr. Z. Azaria i sine optegnelser fra Bergen-Belsen i august 1945, offentliggjort i „Allgemeine Wochenzeitung der Juden in Deuthschland“. I optegnelserne hedder det endvidere:

„På mit kontor, lejr III G. B. III, prøver jeg på at opstille en liste over de overlevende.

I dag kom et blondt barn ind til mig. Det var i alderen 6—8 år. På mit spørgsmål om, hvad hun ønskede, svarede pigen på jiddisch: „Jeg søger min mor!“. Jeg havde en følelse af, at jeg fik et slag i hovedet, en følelse af at vågne op af min apati; jeg så på barnet og så kun dets blå øjne, der rørte mig i min dybeste sjæl.

„Hvor kommer du fra, mit barn?“, spurgte jeg.

„Jeg kommer fra Buchenwald og søger min mor!“. Jeg bragte barnet til en engelsk sygeplejerske, og man søgte i hele lejren efter moderen. Der gik nogle dage, dog uden resultat. Men barnet gav ikke op. Drevet af et stærkt instinkt og en uforklarlig magt lod pigen sig ikke overbevise. Hun gentog kun altid: „Min mor må være her!“

Sluttelig gik jeg med barnet fra

blok til blok, hvor der lå alvorligt syge, udmattet og pint af tyfus. Da jeg i en barak med høj røst spurgte, om man kendte en kvinde X, født i den og den by, vinkede en kvinde mig til sig. Jeg gik hen til hendes leje, og hun hviskede mig i øret, at hun kendte denne kvinde; hun havde været med på en transport til Lingen-lejren.

☆

DET VAR FREDAG. Jeg tøvede ikke længe. Det engelske Røde Kors gav mig en bil, og jeg kørte med barnet til Lingen-lejren. Aldrig før var en køretur forekommet mig så lang som denne.

Jeg trådte ind i lejrens kontor. En kollega, en engelsk feltrabbiner, tog imod mig og det blonde barn. Jeg fortalte ham historien. Han lod undersøge, om den eftersøgte kvinde befandt sig i lejren. Det varede ikke længe, så kom meddelelsen om, at hun virkelig befandt sig dér. Nu begyndte rådslagningerne om, hvordan dette møde mellem mor og barn skulle finde sted. En pludselig glæde kunne blive farlig. Jeg foreslog min kollega, at man sammenkaldte lejrens beboere for at hilse på dem. Barnet ønskede at følge med. Det var ikke let at gøre pigen forståeligt, at hun endnu måtte vente nogle minutter.

Jeg gik ind i den store sal, hvor man allerede ventede på mig. Efter en velkomsthilsen begyndte jeg at tale med dem. Jeg søgte over til kvindernes hjørne. Efter at min kollega havde udpeget barnets mor for mig, nærmede jeg mig den gruppe, hvor hun stod, og indledede en samtale. Jeg spurgte efter de pårørende, mæn-

dene og børnene. Svaret var næsten altid det samme: „Gasset i Auschwitz“. Jeg trøstede kvinderne med, at ikke alle var omkommet, og at vi var ved at opstille lister over de overlevende.

Så henvendte jeg mig til barnets mor og spurgte, hvad hun vidste om sine pårørende, og fik det samme svar: „Omkommet i Auschwitz“. Jeg svarede, at det ikke kunne siges med sikkerhed. Vi vidste, at et antal børn i Buchenwald havde overlevet krigen, og at der endog i Bergen-Belsen fandtes en liste med navne på børn fra Buchenwald; vi søgte allerede efter forældrene eller andre pårørende.

Jeg spurgte efter navnet, og da moderen nævnte navnene på sine børn, sagde jeg: „Jeg tror, at vi har et barn med dette navn på listen.“

Kvinden rystede på hovedet. Jeg tog moderen til side og fortalte hende, at jeg havde taget et barn med mig fra Bergen-Belsen, men ikke med sikkerhed vidste, hvem det tilhørte.

☆

FOR FØRSTE GANG så hun på mig. Dette gennemtrængende blik fra en kvinde, der var mere et lig end et levende menneske, forvirrede mig. Hun fulgte dog efter mig, og med hende en skare andre kvinder. Vi gik tilbage til det værelse, hvor barnet opholdt sig sammen med en sygeplejerske. Jeg åbnede langsomt døren og bad moderen om at træde nærmere.

Det, jeg nu oplevede, vil jeg huske til mine dages ende.

Kvindens øjne udvidede sig. Barnet sprang hen til moderen med et skrig: „Mamelu-Mama“. Moderen derimod tog som et vildt dyr barnet mellem sine ben og omslyngede det fast med sine arme — og gav ikke en lyd fra sig. Jeg troede, at der ville ske en ulykke og forsøgte at befri barnet fra moderens arme. Det var fuldstændig umuligt. Jeg troede, kvinden ville kvæle barnet.

Stadig ser jeg for mig det blonde barn i moderens skød og har for mig visionen af kærligheden, der er stærkere end døden. I mit indre lyder ustandseligt de jamrende råb fra de kvinder, der af mig forlangte deres børn tilbage.“

<p>H. C. JACOBSEN Farvehandel Jernbanegade 8 - Sønderborg</p>
<p>BAGERMESTRENS RUGBRØDSFABRIK i Sønderborg A/S</p>
<p>SHELL SERVICE STATION M. Hansen Alsgade 2 - Sønderborg</p>
<p>ALS FLØDEIS SØNDERBORG</p>
<p>CHRISTIAN SCHMIDT ved Colosseum - Sønderborg</p>
<p>ALSISK FRØAVL A/S SØNDERBORG</p>
<p>KLEINSTRUP PEDERSEN urmager og optiker SØNDERBORG</p>
<p>HELMER & JØRGENSEN Manufaktur Perlegade 28 - Sønderborg</p>
<p>FOLKEBANKEN FOR ALS OG SUNDEVED Aktieselskab SØNDERBORG</p>
<p>MIDDELBO MANUFAKTURFORRETNING SØNDERBORG</p>
<p>J. H. KOCK A/S SØNDERBORG</p>
<p>MARIE PETERSEN Modes SØNDERBORG</p>
<p>CATHRINESMINDE TEGLVÆRK</p>

<p>Als Husholdningsskole VOLLERUP - ALS</p>	
<p>HANS PALLESEN Glarmester Telf. GUDERUP 47 - ALS</p>	
<p>H. H. JESSEN ÆBLEBJERG - KIRKE HØRUP - ALS</p>	
<p>SØNDERBORG ANDELS-SVINESLAGTERI</p>	
<p>OPTIKER MØLLER SØNDERBORG</p>	<p>HOTEL ALSSUND SØNDERBORG</p>
<p>BRUNO KOCK SØNDERBORG</p>	<p>OVE E. BRUUN Kartonnage- og Æskeindustri SØNDERBORG</p>
<p>I/S FRØSLEV SAVVÆRK OG EMBALLAGEFABRIK PADBORG</p>	
<p>PETERSEN & KNUDSEN PADBORG</p>	<p>P. MADSEN snedkermester Bovvej 1 - Padborg</p>
<p>A. CEDERHOLM AUGUSTENBORG</p>	<p>H. P. THERKELSEN A/S INTERNATIONALE TRANSPORTER KRUSAA Telefon 71454* - Telex 3313 Telegr.adr.: INTERNATIO Daglige forbindelser til og fra det sydlige udland. Vi vil derfor altid kunne give Dem fordel- agtige fragtrater</p>
<p>LØGUMKLOSTER BANK Aktieselskab</p>	
<p>GUDERUP SAVVÆRK Knud Knudsen</p>	

BUCHENWALDKLUBBEN

Den 19. september — 15 års dagen for den tyske besættelsesmagts deportation af det danske politi — blev markeret ved kransenedlægning, bl. a. ved monumentet på Bispebjerg kirkegård. Rigspolitichef E. Heide-Jørgensen bragte rigspolitiets hilsen til de politifolk, der mistede livet, og på billedet ses civiloverbetjent S. Julsgaard Larsen, der nedlægger en krans fra Buchenwald-klubben.

På femtenårsdagen for deportationen foretog Buchenwaldklubben kransenedlægninger over hele landet.

I København overværede vi, at rigspolitichefen med følge bekransede vore faldne kammeraters grave, såvel som vi med taknemmelighed var vidner til organisationers og afdelingers tillidsmænds lignende handling.

Arkitekt Kornbeck, der repræsenterede „Kammeraternes Hjælpefond“, nedlagde en meget smuk krans ved monumentet, og efter at formanden for Buchenwaldklubben havde anbragt sin forenings krans, udtalte han følgende:

„Det kan diskuteres, om samfundet til fulde forstod eller forstår dansk politis indsats i kampen for friheden for femten år siden.

Det var ikke en indsats med våben i hånd . . . det var ikke en aktion, der med et slag lagde helteglorien om etaten . . . men det var en vredens og harmens indflydelse, der — parret med pligtfølelse over for vor i høj grad lammede regering — gav sig udslag i abstrakt politimæssig passi-

vitet i alle forhold med tysk indblanding. En passivitet, som sluttelig førte os til de tyske rædselslejre.

Lad blot historien dømme os . . . men her i disse grave ligger prisen, vi betalte: Vore døde kammerater. Det kunne have været dig, og det kunne have været mig . . . men de faldt alle for vort land.

Det er med megen varme og med megen tillid til begrebet „Det gode i menneskene“, at jeg i dag konstaterer, at vi gennem alle disse år — tro mod vort løfte — har værnet om disse kammeraters minde, og jeg ved, at selv dette spand af tid ikke har formået hos den enkelte at udviske billedet af hans specielle gode ven og kollega, der hviler her eller andetsteds i dansk jord.

Og jeg ved også med sikkerhed, at vi årene fremover vil fortsætte med at bekranse disse hvilesteder for det, de symboliserer: „Gode danske mænd, der med deres liv betalte for vores og Danmarks frihed. Æret være deres minde“.

— — —

Om aftenen samlede medlemmer

og damer til middag i Håndværkerforeningen, og talerne var præget af taknemmelig ihukommelse af de mange, der for femten år siden bidrog til at lindre vor tilværelse i fangenskab. Der sendtes telegrammer til vort æresmedlem, politimester Heilmann, Ålborg, og til fhv. rigspolitichef Begtrup Hansen.

Middagens kulmination var bestyrelsens eenstemmige beslutning om at udnævne Buchenwaldklubbens medstifter og københavnsafdelingens første formand, kriminalassistent Krause, fremmedafdelingen, til æresmedlem, som tak for hans store indsats og trofaste kammeratskab.

Gestapofangerne og Dachau-klubben

SAMARBEJDE!

På et fælles bestyrelsesmøde i Dachauklubben og landsforeningen Gestapofangerne Sjællands afdeling, er man enedes om at indlede et nært samarbejde i fremtiden. Begge foreninger beholder selvfølgelig sin selvstændighed. Der er ikke under nogen form tale om sammenslutning, men kun om et klart og nøgternt, men forhåbentlig et godt samarbejde.

Det kan allerede nu røbes, at det er meningen, at vi vil holde fælles medlemsmøde ved vintersæsonens begyndelse og afslutning. I år har Sjællands afdeling ganske vist begyndt sæsonen, men fremover kan vi samles, og desuden vil vi samles om forskellige arrangementer, bl. a. skal vi have en teateraften i Borgernes hus langfredag den 15. april 1960.

ARILD MIKKELSEN.

Buchenwald, box 8.

Den årlige sammenkomst finder sted fredag den 6. november 1959 kl. 18,00 i „Grønningen“, Esplanaden 22.

Menu: Kogt torsk + ost.

Underretning om deltagelse bedes sendt senest den 2. november d. å. til

E. Svalberg, station 6, Nora 1448,

Johs. Nielsen, politikolen,
Sundby 3840, eller

Peter Redøn, Marstalsgade 22, 3. sal,
Øbro 3698.

RUND DAG

Konsul Kaj V. Dahl, første og eneste formand for Kammeraternes Hjælpefond.

Onsdag den 7. oktober fyldte formanden for Kammeraternes Hjælpefond, konsul, advokat Kaj V. Dahl, Horsens, 65 år.

Konsul Dahl er vendelbo af fødsel, søn af sognepræst N. F. S. Dahl. Han blev student fra Sorø akademi i 1912, og gennem årene har han bevaret en stor kærlighed til den gamle skole.

Han startede som assistent på Københavns magistrat og blev cand. jur. i 1929.

Sin juridiske karriere startede han som sagfører og politifuldmægtig, og fra 1934 har han været sagfører i Horsens, hvor han driver en omfattende sagførervirksomhed.

Konsul Dahl har været medlem af Horsens byråd, indvalgt af Det konservative Folkeparti. For en del år siden udnævntes han til fransk konsul.

Under frihedskampen var han et fremtrædende medlem af modstandskampen, og hans indsats bragte ham

i flere tyske koncentrationslejre, hvor hans helbred fik et knæk, det har taget ham flere år at komme over. Efter befrielsen har konsul Dahl deltaget med stor oplagthed i arbejdet med at hjælpe skadelidte kammerater fra de tyske lejre, og han har været formand for Kammeraternes Hjælpefond siden fondens oprettelse lige efter befrielsen. Han har her vist sig som den dygtige forhandler, der forstår at få tingene til at glide og hele tiden holder målet for øje: At hjælpe de kammerater, der trænger til det. Fonden har således gennem årene kunnet stille en hjælp til rådighed for invaliderede på nu godt 1 mill. kr.

Kaj Dahl har altid haft sine meningers mod og har aldrig anglet efter popularitet. Det er vel også en

af grundene til, at der står respekt om hans navn.

Fra faderen arvede han kærligheden til de danske i Sydslesvig. Han har vist den gennem et trofast virke for Slesvigligaen i Horsens på snart 25 år. Han er ridder af Dannebrog.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske

kammeraters hilsen

til de syge

Fyrretræerne fra Ravensbrück — et blik alle fanger husker. Selve lejren lå i en sump, men egnen omkring var meget smuk. — Under overværelse af et stort antal mennesker, deriblandt en del danskere, er lejren i september blevet indviet til mindepark.